

Katalánsko a snaha o nezávislost: faktory ovlivňující separatismus Katalánců

Tereza Sládková

Abstract

The subject of this paper is to discover, characterise and evaluate factors, which influence the Catalan society and effect the creation of nationalist aspirations and separatist tendencies in the Spanish autonomous community – Catalonia. Based on the respondents' answers, as well as numerous secondary literature sources, a comparative analysis was developed. The analysis aims to understand why the Catalans would argue in favour of independence, the roots of these claims and the influences that can affect the mind-set of individuals and society from different aspects. The respondents were interviewed in the following areas: Characteristic symbols for Catalonia and the Catalan people, Reasons of separatism, The initial awareness, Influence of the environment, Personal expression and attitude, Future expectations.

Key words

Catalonia, Catalans, Cataluña, Independence, Nationalism, Separatism.

Úvod

Situace kolem nacionalismu a separatismu na území Španělska, evropského státu a člena Evropské unie, jehož vnitropolitická situace patří v současnosti k jedněm z nejkomplicovanějších v Evropě, je příkladem toho, že ani diktátorské režimy nedokázaly za pomoci represí zadusit identitu a sebeuvědomění tamních národnostních menšin – Basků, Katalánců či Galicijců. S pádem Frankova režimu došlo k obnovení separatistických snah, které vyústily vytvořením autonomních společenství, avšak na příkladu Katalánska lze pozorovat důsledky nespokojenosti se současným stavem vyvolané asymetrií vztahů, jež vznikla odlišným způsobem nabytí autonomie a její odlišnou intenzitou. Bližším zkoumáním dění na Pyrenejském poloostrově však nelze jednoznačně tvrdit, že na vině je pouze jeden faktor, opak je pravdou. Napětí, nabývající na síle zejména v posledních deseti letech, je výsledkem kumulace několika faktorů dohromady a k uklidnění situace nepřispívá ani stále trvající krize eurozóny.

Katalánsko však není jediným případem snažící se o obnovení statusu quo. Ve Velké Británii se o nezávislost pokouší i Skotsko a snahy Evropské unie o unifikaci se tak otřásají v základech. Lze jen spekulovat, zda se jedná o shodu náhod či situace jednoho národa byla impulsem ke konání toho druhého, s jistotou však lze říci, že se navzájem sledují, podporují a

upínají své naděje na referenda plánovaná na podzim roku 2014. Velký rozdíl mezi oběma případy však tvoří přístup státu, respektive jeho vlády, která konkrétně ve Španělsku nepodporuje jakékoliv separatistické aspirace, což ještě více umocňuje už tak složitou situaci a podporuje nárůst tlaku veřejnosti.

Příspěvek se snaží za pomoci terénního výzkumu zjistit, zda a proč dochází v současné katalánské společnosti k přetrvávání či umocňování separatistických tendencí. Na základě získaných informací ze sekundárních zdrojů byla provedena komparace s výpověďmi respondentů, která se bude snažit odhalit konkrétní faktory a příčiny separatistických tendencí Katalánců a zároveň odpovědět na hlavní výzkumné otázky:

- *Jaké jsou hlavní prvky etnické identity Katalánců?*
- *Jaké jsou hlavní důvody katalánského separatismu?*
- *Liší se tyto důvody v závislosti na věku obyvatel Katalánska?*

Současný stav v jakém se Katalánsko nachází, má hluboké kořeny v historii a v jeho způsobu pojetí národní identity, jež je úzce svázána s katalánskou kulturou, a v neposlední řadě také s aktuálním děním v politické a ekonomické sféře.

Samotný terénní výzkum probíhal v severním Katalánsku, převážně v provincii Girona a též ve stejnojmenném hlavním městě této provincie. Tato oblast je hojně vyhledávána turisty pro své přírodní, kulturní a historické bohatství. Díky své poloze je Katalánsko nejvíce kosmopolitním španělským regionem. *Blízkost Francie podporuje vysoký standart v gastronomii, umění a designu, ale francouzský vliv zmírňují zvyky, které nejde označit jinak než jako španělské.*¹ Další rozhovory byly pořázeny ve městě Blanes, nacházející se na známém pobřeží Costa Brava. Hloubkový rozhovor byl veden s pěti respondenty: Alba (studentka politologie, 25 let, Blanes), Carles (student humanitních studií, 27 let, Girona/Banes), Jordi B. (zaměstnaný v oboru IT, 32 let, Girona), Jordi T. (zaměstnaný v oboru bankovníctví, 28 let, Bañolas), Esteve (zaměstnaný v oboru hotelnictví, 28 let, Girona). Hlavním dorozumívacím jazykem byla angličtina a v některých případech i španělština.

Historické pozadí

Katalánsko se svou tisíciletou historií, vlastní kulturou a jazykem je zemí, na níž jsou její obyvatelé – Katalánci patřičně hrdí. Během historie prošlo Katalánsko různými stupni

¹ DUNLOP, F. *Španělsko*, s. 166

suverenity a dnes se řadí mezi autonomní oblasti Španělska, avšak samotní Katalánci se jako Španělé necítí, naopak se vůči Španělsku vyhraňují a považují se za silný a pospolitý národ.

Pojmem *katalanismus* neboli *Catalanismo* je označována ideologie, která vznikla jako kulturní hnutí na ochranu Katalánska a klade si za cíl hájit a chránit katalánské hodnoty jako jsou tradice, kultura, jazyk a historická práva. Politickou podobu nabyl katalanismus až s vytvořením prvních politických stran a spolků koncem 19. století jako např. Lliga de Catalunya (Liga Katalánska), Unió Catalanista (Katalanistická unie) nebo Lliga Regionalista (Regionalistická liga). Politická forma katalanismu dala počátkem 20. století postupně vzniknout katalánskému nacionalismu. Spolu s katalanistickými hnutími hájí práva a zájmy obyvatel, kulturu, tradice a požaduje uznání Katalánska za národ. Rozchází se však v postoji ke stávající situaci, kde katalanisté jsou spokojeni s tím, že jsou v rámci Španělska uznáni národem, kdežto nacionalisté požadují vlastní stát a mezinárodní uznání. Extrémní forma katalánskému nacionalismu se objevila ve 30. letech 20. století v podobě katalánskému independentismu (separatismu) a nechala se inspirovat separatisty ze severního Irsku. Hlavním impulsem pro vznik tohoto hnutí byly neúspěšné pokusy o mezinárodní uznání katalánskému národu od Společnosti národů po první světové válce roku 1919. Katalánští separatisté se hlásí k myšlence nezávislého katalánskému státu, který by byl součástí Evropské unie. Přestože v minulosti byly součástí tohoto hnutí i teroristické skupiny, jmenovitě např. Exèrcit Popular Català (Lidové katalánské vojsko) a Terra Lluire (Svobodná země), nenabyl katalánský terorismus takových rozměrů, jaké jsou nám známy ze severního Irsku či Baskicka a dnes se již sami prohlašují za mírové hnutí.²

Současná situace regionalismu ve Španělsku je výsledkem dlouhodobého působení trendů v daných regionech, které mají specifické historické a sociální opodstatnění. Neustálé střety mezi centrem a tzv. historickými regiony dodnes poukazují na to, že i přes určitou míru autonomie nebylo doposud vyhověno všem jejich požadavkům. Mezi historické regiony Španělska jsou řazeny Baskicko, Katalánsko a Galicie. Jejich unikátnost oproti zbytku španělskému území tkví ve specifických rysech, jako je vysoká míra industrializace a jazyky, kterými hovoří a které jsou odlišné od oficiálního jazyka – španělštiny (kastilštiny).

Počátky Katalánska, respektive území, na kterém se rozprostíralo v různých podobách během staletí, bylo od počátku spojeno s historickým vývojem celého Pyrenejského poloostrova – přes řeckou kolonizaci, usídlení iberských a vizigótských kmenů, romanizaci, islámský vliv, až po vládu Habsburků a Bourbonů, kteří vládou ve Španělsku dodnes.³ Do konce 15. století patřilo Katalánsko střídavě pod aragonskou nebo francouzskou korunu, které

² SKRIBKOVÁ, V. Kořeny katalanismu a katalánskému nacionalismu a jeho současná situace, s. 19

³ SOBREQÜÉS, J. *History of Catalonia*, s. 13–28

z velké části respektovaly katalánské vládní orgány, práva, jazyk a jiné prvky, jimiž se Katalánsko charakterizovalo. Rostoucí politický a kulturní tlak ze strany Španělska vedl v následujících stoletích k několika válkám – francouzsko-španělské a koncem 17. století o španělské dědictví, kde proti sobě stály Barcelona, podporující habsburskou monarchii a Madrid, podporující bourbonskou dynastii. Válka skončila kapitulací Barcelony 11. září 1714 a na trůn nastoupila bourbonská dynastie.⁴

Prohra ve válce o španělské dědictví znamenala pro Katalánsko „ztrátu vlastní nezávislé institucionální struktury, vlastního rozpočtového systému, silného postavení katalánštiny. Dekretem Nueva Planta, vydaným panovníkem Filipem V. v roce 1716, byl nahrazen dosavadní systém v Katalánsku neomezenou královskou autoritou. Do městských úřadů byli dosazováni lidé navržené korunou, mnohdy tito úředníci neuměli katalánštiny. Na konci 18. století bylo zakázáno veřejné užívání katalánštiny a základní vzdělání muselo probíhat ve španělštině“.⁵

Události na Pyrenejském poloostrově během 19. století byly poznamenány třemi karlistickými válkami, kde proti sobě stáli stoupenci absolutismu a liberalismu, ke kterým se hlásila většina obyvatel Katalánska. Války finančně poznamenaly celé Španělsko a v době, kdy zbytek Evropy procházel průmyslovou revolucí, bylo jediné Katalánsko schopné konkurence.⁶

Poté, co padla diktatura Primo de Rivery, došlo k vyhlášení druhé španělské republiky, jež umožnila v následujícím roce konání voleb do katalánského parlamentu a zároveň byly schváleny Stanovy autonomie, zaručující uznání katalánštiny za úřední jazyk a opět byla obnovena funkce Generalitat, jako administrativní a správní jednotky. Situace však netrvala dlouze, s příchodem občanské války byl statut v ohrožení, a přestože Katalánsko odolávalo dlouze, bylo pokořeno frankisty v posledním roce války, která byla ukončena 1. dubna 1939, což se zároveň datuje jako počátek vojenské diktatury Francisca Franca.⁷ Franco ihned po svém „vítězství“ vytvořil novou vládu, s jejíž pomocí během svého působení zaujal opatření, která měla chránit národní stát a jeho jednotu. Byly zrušeny Stanovy autonomie Katalánska, na celém území státu platil zákon cenzury tisku, vláda postupně posilovala vliv církve a zavedla povinnou náboženskou výuku na všech školách, platil zákaz vydávání katalánských děl a překladů a v neposlední řadě prohlásila španělštinu za jediný oficiální jazyk na celém území.⁸ Se smrtí generála Franca přišel i konec jeho diktatury 30. listopadu 1975, následovaný

⁴ SOBREQÜÉS, J. *History of Catalonia*, s. 51–77.

⁵ SKRBKOVÁ, V. *Kořeny katalanismu a katalánského nacionalismu a jeho současná situace*, s. 29.

⁶ SKRBKOVÁ, V. *c. d.*, s. 29–32.

⁷ SKRBKOVÁ, V. *c. d.*, s. 38.

⁸ OUHELOVÁ, A. *Problematika národnostních menšin ve Španělsku ve 20. a 21. století*, s. 43.

vlnou katalánského nacionalismu a národních hnutí. Po obnovení demokracie a vydání demokratické ústavy se spustilo jednání o nových Stanovách autonomie a již roku 1980 se uskutečnily první autonomní volby do katalánské vlády. Počátek 21. století se nesl nejen v duchu velkého nasazení pro získání samostatnosti, ale i zlepšení životních podmínek obyvatel a upevnění moderní země, jenž je plně evropsky integrovaná.⁹

Výzkum

Samotná charakteristika výsledků je rozdělená do šesti podkapitol na bázi struktury základních otázek a diskutovaných témat: symboly charakterizující Katalánce a Katalánsko, důvody separatismu, první uvědomění, vliv okolí, osobní vyjádření a postoj, budoucnost a očekávání.

Symboly charakterizující Katalánce a Katalánsko

*Culture is similar but not the same, we have our own traditions*¹⁰

Velmi důležitou roli v národním uvědomění hraje jazyk, který se od úřední kastilské španělštiny značně liší a právě jazyk zmínili všichni respondenti jako první charakteristický symbol Katalánska. Dále se již pořadí zmiňovaných symbolů lišilo, ale lze je shrnout do jednoho velkého uskupení a tím jsou tradice a svátky. V neposlední řadě byl zmíněn i symbol vlajky, jenž je nedílnou součástí katalánského uvědomění a identity.

Katalánština, řadící se do skupiny románských jazyků, se začala formovat mezi 8. a 10. stoletím na obou stranách Pyrenejí a v průběhu staletí se utvořilo několik variací. Ve 12. století vznikají v katalánštině první literární díla, ale za jednotný spisovný jazyk ji označujeme až od 15. století. Až počátkem 20. století vychází pravidla pravopisu, slovník a mluvnice tohoto jazyka. Katalánština obsahuje gramatické prvky z provensálštiny a španělštiny, ale ve slovní zásobě se více podobá portugalštině. Katalánština má mnoho dialektů s největším zastoupením v samotném Katalánsku. Oficiální status však získala pouze v Andoře. Dále se katalánsky mluví na Baleárských ostrovech, v okolí Valencie – valencijshtina, na jihu Francie, v některých provinciích Aragonie a dialekt lze nalézt také na Sardinii. Výzkumy mezi lety 2003 a 2004 prokázaly, že přes 9 miliónů lidí mluví katalánsky a téměř 11 miliónů jí rozumí.¹¹

⁹ SOBREQÜÉS, J. *History of Catalonia*, s. 127–134

¹⁰ Kultura je podobná, ale ne stejná. Máme své vlastní tradice. (Jordi T, 28 let)

¹¹ Generalitat de Catalunya. *Catalan, language of Europe*, s. 4–6

V moderním světě se jazyková diverzita stala výrazným zdrojem rozporů a ovlivňuje stabilitu mnoha zemí. Jazykové konflikty jsou obecně silnější tehdy, kdy má dominantní jazyková skupina tendenci ustanovit svůj jazyk oficiálním na celém území země, zahrnující ty regiony, které minority považují za svou vlast nejen z historického hlediska. Situaci, která je aktuální právě v Katalánsku, vystihují názory respondentů: *Nelíbí se mi, že je stále zdůrazňována španělština jako hlavní a jediný jazyk v zemi...*¹² *Když jsou si dva jazyky rovné, je to v pořádku, ale to není náš případ.*¹³

Faktem ovšem je, že debaty a diskuse týkající se regionálních jazyků nepředstavují pouhé diskuse o jazyku, protože jazykové menšiny ve většině případů představují i etnické menšiny, které vidí sami sebe nejen jako skupinu používající odlišný jazyk, ale také jako samostatný národ existující v rámci většího státu. V rámci Evropy (či EU) není Katalánsko jediným příkladem tohoto dění. Jazykové spory lze najít i v Belgii (Flandry), ve Velké Británii (Wales) či Itálii (Jižní Tyrolsko).¹⁴

Lingvista J. C. Major ve svém článku poukazuje na to, že se Katalánci svým chováním neliší od jiných společností, které vidí jazyk jako určující element jejich národního charakteru a přirovnává situaci Katalánska k jiným lingvistickým komunitám po Evropě jako jsou Finové či Dánové, jenž sdílí hranice se světovými mocenskými společnostmi. Rozdílem však je, že jsou „pány“ své vlastní země a nemusí soupeřit se sousedícími jazyky, kdežto Katalánsko je pohlceno v politické struktuře ovládané jinou národní skupinou, která v celé své historii zaváděla své zvyky a jazyk ve všech nabytých územích jakýmikoliv prostředky. Nelze tedy hovořit o přirozeném procesu substituce jednoho jazyka druhým, ale o strategické asimilaci aplikované státem. *Pro Katalánce, dnes stejně jako dříve, je ochrana jejich jazyka otázkou přežití.*¹⁵

Katalánská kultura si v průběhu staletí rozvinula vlastní a jedinečnou identitu, jež svou tvořivostí, schopností absorbovat různé vlivy, koexistencí a tolerancí utvořila kulturu, která je jak národní, tak i kosmopolitní. *Máme mnoho tradic a svátků, které slavíme jen v Katalánsku, zbytek Španělska takové nemá... Proto je pro nás důležité je slavit a připomínat si je.*¹⁶ Nejmodernější trendy se kloubí v harmonii s hluboce zakořeněnými tradicemi, z nichž některé byly prohlášeny za nehmotné kulturní dědictví UNESCO. Nejen festivaly, ale i veškeré kulturní dění, jsou odrazem toho, jak si lidé v Katalánsku dokázali zachovat své kulturní

¹² Jordi T., 28 let

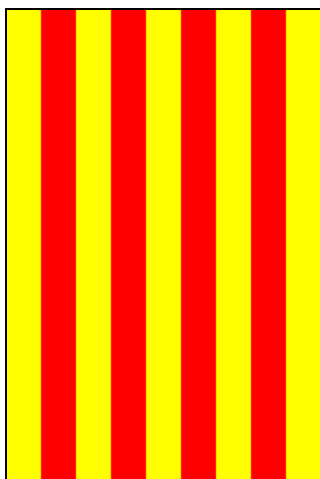
¹³ Carles, 27 let

¹⁴ KHALITOV B. N., *Language as a Resource for Internal and International Activity of "Nations without States": The case of Catalan*, s. 269–271

¹⁵ Tamtéž, s. 88

¹⁶ Carles, 27 let

dědictví.¹⁷ Mezi důležité tradice a svátky patří např. Festival Patum de Berga, Castells – neboli lidské věže, svátek Sant Jordi či La Diada Nacional de Catalunya – Národní den Katalánska.

Obrázek 2. Senyera.
Zdroj: FOTW Flags Of The World

Obrázek 3. Estelada blau
Zdroj: FOTW Flags Of The World

Obrázek 4. Estelada roja
Zdroj: FOTW Flags Of The World

Katalánská vlajka (Senyera), jak se vyjádřili i respondenti, patří mezi nejcharakterističtější a všudypřítomné symboly Katalánska (Obr. č. 2). Vyvěšené vlajky je možné pozorovat po celý rok, intenzivněji pak v období konání nejrůznějších svátků, významných událostí i těch sportovních. Důležitost vlajky při reprezentaci Katalánska zmínil Jordi T: „*Katalánský fotbalový tým má jako jediný ve svém znaku katalánskou vlajku místo té španělské... Dokazuje, že jsou katalánským týmem, kamkoliv jdou*“.¹⁸ Vedle oficiální podoby vlajky existují další dvě Estelada blava (Obr. č. 3) a Estelada roja (Obr. č. 4), které vznikly v důsledku potřeb hnutí za nezávislost.

Důvody separatismu

„*We feel like they don't respect our culture*“¹⁹

Respondenti byli dotazováni na důvody separatismu s důrazem na jejich osobní pohled, který se v mnoha případech výrazně nelišil od obecně známých názorů, a to jsou především ekonomické, kulturní a jazykové příčiny. Všechny tři důvody byly jmenovány všemi dotazovanými, přičemž každý z nich přiřkl větší či menší váhu každému z nich.

¹⁷ GENERALITAT DE CATALUNYA. *Culture and language*. Dostupné z: <<http://www.gencat.cat/catalunya/eng/coneixer-cultura.htm>>.

¹⁸ Jordi T., 28 let

¹⁹ Máme pocit, že nerespektují naši kulturu. (Alba, 25 let)

Podle Jordiho T. se do popředí argumentace o separaci Katalánska dostaly ekonomické důvody až s příchodem ekonomické krize, která zasáhla celou Evropu. Do té doby, především pro něj, nebyla myšlenka oddělení tak intenzivní jako dnes a přestože se demonstrace konaly i předtím, byly spíše kulturního (jazykového) charakteru. „*Osamostatněním Katalánska skončí fiskální nespravedlnost, které čelíme. Do Katalánie se investuje pouze 12 % ročního španělského HDP, přestože Katalánci tvoří 18 % populace Španělska a Katalánsko tvoří 22 % HDP*“ říká Pol Colomer De Simon, fyzik žijící v Barceloně.²⁰

Problémy, jež vyvstávají v důsledku špatné ekonomiky, vidí i článek shrnující události z 11. září 2012, kdy v Barceloně proběhla jedna z největších manifestací za nezávislost: „*V této době ekonomické krize se totiž hlavní důvody katalánského separatismu přelévají z potřeb národních či jazykových do těch ekonomických. Zkrátka a dobře, Katalánsko by rádo svoji cestu za nezávislost začalo určitými daňovými výjimkami, aby se už nestávalo, že do státní pokladny pošle třeba dvojnásobek toho, co se mu potom vrátí (zatímco zbytek těchto peněz – katalánských – putuje do chudších částí Španělska a v tom horším případě zůstanou v Madridu)... Španělský premiér Mariano Rajoy ale veškeré tyto snahy rázně utnul. A to samozřejmě jen zvýšilo separatistické tendence.*“²¹

Dle práce Martina Lepiče však ekonomické aspirace samy o sobě neprodukují nacionalismus, ale pouze působí na jeho aktivizaci. „*V Katalánsku nastal přerod sociální struktury hnutí z primárně ekonomicky motivovaného buržoazního nacionalismu do etno-nacionálního hnutí, které nelze charakterizovat výlučnými socioekonomickými charakteristikami.*“ Obyvatelé historicky definovaných autonomních společenství směřují k prohlubování regionální identity a ke snahám o progresi v míře autonomie. Při porovnání Katalánska a Baskicka lze vidět, že na rozdíl od baskické identity, která je poháněna etnickými a institucionálně-historickými faktory, je ta katalánská navíc obohacena o ekonomické aspirace.²²

Otázka ekonomické situace je zásadní a ještě více umocňuje a opodstatňuje separatistické tendence, přesto mnohem důležitější je podle Jordiho B. mít na paměti ty důvody kulturní: „*Pro nás je nezbytně důležité neztratit naši kulturu... Velkým rozdílem je také to, že odlišně vidíme svět, politiku, Evropu... Jsme demokratičtější*“. Španělsko je demokratická země, od pádu Francova režimu značně decentralizovalo, regiony mají podle Ústavy z roku 1978 značné kompetence... „*Ale to, že Španělsko každé čtyři roky svolá volby, neznamená, že*

²⁰ HRDLIČKOVÁ, R., ZENKNER, P. *O Katalánsku s Kataláncem*. Dostupné z: <<https://www.euroskop.cz/8801/21515/clanek/o-katalansku-s-katalancem>>.

²¹ CATALUNYA 2011. *Catalunya, Nou Estat d'Europa (II): Důsledky demonstrace z 11. září 2012*. Dostupné z: <<http://catalunya2011.blogspot.cz/2012/09/catalunya-nou-estat-deuropa-ii-dusledky.html>>.

²² LEPIČ, M. Geografické a socioekonomické aspekty separatismu ve Španělsku: Případová studie Katalánsko a Baskicko, s. 121-122

je to demokratický stát. Demokratická země by měla respektovat právo na sebeurčení národa a to se ve Španělsku neděje. Nemělo by se zapomínat, že španělská demokracie existuje teprve čtyřicet let a že náš jazyk i naše katalánská kultura, byly od roku 1714 až do konce Francova režimu podrobeny těžké represí.“²³

Hlavní problém tkví v tom, že Katalánsko a Španělsko nesdílí jeden stát, ale jeden je tomu druhému podřízen. *„Podle španělské ústavy neexistuje jiný národ než Španělé. My se ale necítíme být Španěly. Jsme Katalánci. Soužití by znamenalo dohodu mezi dvěma stranami. K tomu ale nikdy nedošlo. Nyní je vztah jasně hierarchický. Musíme poslouchat a žádat.*“²⁴

Salvador Cardús, ekonom a profesor sociologie, je zastáncem teorie, že hlavním spouštěčem intenzivních separatistických tendencí posledních let byly události politického charakteru ve volebním období 2006–2010, které se neslo ve znamení finanční krize a politické diskuze nad otázkou reformy Statutu Katalánska, a nad kterým od samého počátku visela nepřízeň ze strany Španělska.²⁵ *„Nový Statut Katalánska měl vést k významnému rozšíření pravomocí daných původním Statusem z roku 1978. Ten upravoval podobu institucionálního politického systému autonomního regionu Katalánsko... Podoba nového Statutu byla předmětem diskuze již v předchozím volebním období, avšak v reálných obrysech se objevila až po národních volbách v květnu 2004. Po dlouhém procesu vyjednávání na regionální úrovni, který Statut očistil od příliš radikálních požadavků, se finální text dostal do španělského Parlamentu, který text schválil v obou komorách.*“²⁶

Podle Heather Grabb, která je nyní ředitelkou Open Society Institute²⁷ pro EU, nejsou v otázce separatismu nejdůležitější peníze, ale historické křivdy a jazyk. *„Mnoho tlaků je spojených s revizemi starých vyrovnání, proher a úmluv o tom, kdo se co zaváže odvádět do společného rozpočtu... V rozhodujícím okamžiku ale nejde o peníze, nýbrž o národní mýty – kdo jsme, různé metapříběhy a emoce. Cítíme se někým utiskováni? Je odchod ze společného státu bezpečný? Duch dějin se vrací, a ačkoliv ekonomika svou roli jistě hraje, lidé nakonec volí spíše srdcem.*“²⁸

²³ Pol Colomer De Simon, fyzik. Zdroj: HRDLIČKOVÁ, R., ZENKNER, P. *O Katalánsku s Kataláncem*. Dostupné z: <<https://www.euroskop.cz/8801/21515/clanek/o-katalansku-s-katalancem>>

²⁴ Pol Colomer De Simon, fyzik. Zdroj: Tamtéž

²⁵ CASTRO, L. What's up with Catalonia?: The causes which impel them to the separation. s. 98

²⁶ KOUŘIL, J., PAVLOVÁ, E. Katalánské regionální volby 2010. s. 181

²⁷ OSI součástí nadace The Open Society Foundations, která pracuje na budování živé a tolerantní demokracie, jejichž vlády jsou zodpovědné ke svým občanům. (Zdroj: <http://www.opensocietyfoundations.org/>)

²⁸ ERLANGER, S., VALENDINOVÁ, K. (překlad). *Bohatší regiony chtějí překreslit mapu*. Dostupné z: <<http://www.presseurop.eu/cs/content/article/2833211-bohatsi-regiony-chteji-prekreslit-mapu>>.

První uvědomění

„There always was feeling, but last 5 years became stronger“²⁹

Všichni dotazovaní se vyjádřili kladně o nezávislosti a jsou příznivci osamostatnění, přesto se otázka prvního uvědomění zdála být pro respondenty těžko specifikovatelná. Obecně lze však říci, že se s myšlenkou osamostatnění setkávali od narození (nikoliv ve smyslu ovlivňování např. svými rodiči, či školou), avšak až s vysokou medializací v posledních letech se o tuto problematiku začali sami více zajímat – nejen oni ale i jejich okolí.

V případě Alby, jejíž otec není rodilým Kataláncem, se první reálné uvažování o nezávislosti neobjevilo v důsledku konání rodičů, nýbrž v důsledku diskusí s kamarády a jejího vlastního zájmu o politiku a dění v zemi obecně. Jak sama uvádí, její rodiče nebyli separaci výrazně nakloněni až do nedávné doby, kdy se o celé situaci začalo mnohem více mluvit. *Je to opravdu až posledních pár let, protože takových 10 let dozadu se o tom tolik nemluvilo.*³⁰

Podobný průběh popsali i respondenti Carles a Jordi T., tématu nezávislosti nevěnovali velkou pozornost až to té doby, než si začali sami všimnout dění a událostí v novinách. Jordi B. má dojem, že s pocitem osamostatnit se už narodil, ale stejně jako v předchozích výpovědích, stoprocentní přesvědčení nabyl až pár let nazpět, kdy se „věci daly do pohybu“. Jasnou odpověď uvedl Pol Colomer De Simon: *Kataláncem se cítím od té doby, co mám volební právo. Od té doby jsem přesvědčen, že Katalánci mají mít svůj vlastní stát, protože by se nám v něm žilo lépe. Žili bychom v klidnější a demokratičtější zemi, kde by naše katalánská kultura byla respektovaná a chráněná. Náš jazyk bude oficiální a budeme mít vlastní hlas v Evropě a v mezinárodních organizacích.*³¹

Obdobný postoj má i Salvador Garcia-Ruiz, ekonom a spoluzakladatel Collectiu Emma³², který je pro nezávislost od té doby, co byl schopný nějakého politického uvědomění – kolem třináctého či čtrnáctého roku. *Nemám takový pocit kvůli nepřátelské politice státu vůči Katalánsku a necítím se být ani katalánským nacionalistou, jsem prostě jen Kataláncem... Můj*

²⁹ Vždycky tu byl takový pocit, ale v posledních pěti letech zesílil. (Jordi T.)

³⁰ Esteve, 28 let

³¹ HRDLIČKOVÁ, R., ZENKNER, P. *O Katalánsku s Kataláncem*. Dostupné z: <<https://www.euroskop.cz/8801/21515/clanek/o-katalansku-s-katalancem>>.

³² Collectiu Emma je síť, která spojuje Katalánce i ne-Katalánce žijící v různých zemích, a kteří si dali práci s tím, aby sledovali, hodnotili a vytvářeli zpravodajství o Katalánsku v mezinárodních médiích. Naším cílem je zajistit, aby světové veřejné mínění dostalo o Katalánsku poctivý obraz nejen z historického hlediska, ale i ze současnosti. Zdroj dostupný z WWW: <<http://www.collectiuemma.cat/who-we-are>>

*postoj k nezávislosti není založen na nenávisti ke Španělsku, ale spíše na tom, že chci být Kataláncem.*³³

Okolí přátel a rodiny povětšinou sdílí názory respondentů, přesto nelze říci, že bezvýhradně všichni jsou pro separaci. Alba uvádí, že někteří jsou neutrální, protože nechtějí problémy, ale nejsou striktně proti. Jordi B. má pár přátel, především z Barcelony, kteří v otázce oddělení nejsou tak striktně vyhraněni, jako např. v Gironě či jiných menších městech.

Vliv okolí

*Since 11th of September everything is more intense*³⁴

Na základě výpovědí dotazovaných lze říci, že největší vliv nejen v počátcích, ale i v průběhu jejich smýšlení o nezávislosti měli a mají z velké části média a okruh přátel. Sami respondenti se však necítí být nikým nuceni, ať se jedná o rodinu, přátele či již zmíněná média, naopak v jejich případě je vnímají jako hlavní zdroj informací. Všichni se shodli na tom, že od malička měli možnost výběru, ale vzhledem k tomu, že téma osamostatnění a nezávislosti v jejich dětských letech nebylo ze strany školy či rodičů nijak zřetelně diskutováno, týkalo se jiných záležitostí.

Z hlediska dostupnosti informací představují média v dnešní době důležitého prostředníka a zejména v Katalánsku bylo a dodnes je veřejné vysílání důležitým prvkem nejen v procesu normalizace jazyka a jeho zprostředkování široké veřejnosti, ale i posílení kulturní imaginace. Velké popularitě se těší zejména zpravodajská vysílání, jako jsou např. aktuální zpravodajství či debaty, které mají stěžejní úlohu při informování veřejnosti. Další neméně důležitou pozici má denní tisk, jmenovitě jsou to *La Vanguardia* a *El Periódico*, oba deníky vychází ve dvou verzích: španělsky a katalánsky. Silné postavení si získaly i rozhlasové stanice. Kladně se o médiích vyjádřili i respondenti, zejména ve smyslu dobré a snadné informační dosažitelnosti, přičemž preferují denní tisk a internet. Co se týče tohoto fenoménu, který nabyl svou oblíbenost s počátkem 21. století, byla i katalánština zařazena do repertoáru jazyků internetu, vytvořením své vlastní domény – .cat.³⁵

Rodina plní v životě jedince důležité funkce a do značné míry udává směřování jedince nejen do budoucna, ale i při utváření jeho postoje ke svému okolí. Vycházejíc z této situace, se nabízí odpověď na otázku, kdo z okolí jedince měl či má na něj největší vliv –

³³ CASTRO, L. What's up with Catalonia?: The causes which impel them to the separation. s. 194

³⁴ Od 11. září (2012) je vše mnohem intenzivnější. (Carles, 28 let)

³⁵ GENERALITAT DE CATALUNYA, Department de la Vicepresidència, Secretarie de Política Lingüística. *Catalan, language of Europe*. s. 18

opak je však pravdou. Respondenti neuvedli rodinu jako klíčovou při jejich uvažování o nezávislosti, v naprosté většině odpovědí se shodli na tom, že se s nimi rodiče na toto téma nebavili, když ještě byli ve školním věku. Dnes přiznávají, že je situace jiná: *Moji rodiče vždy zastávali názor, že oddělení přinese jen problémy, proto o něj aktivně neusilovali a možná proto o tom ani moc nemluvili, ale dnes je vše jinak, stále nejsou aktivními zastánci, ale jsou mnohem otevřenější tomuto řešení, jelikož vidí, že ani setrvání v tomto stavu není ideální... Politika není naším hlavním tématem, pořád je tu fotbal, ale vzhledem k tomu, že se každý den něco děje, je to časté téma.*³⁶

Naopak převládající diskuse na politické téma probíhají v rodině Alba: *My se o politice bavíme hodně, já, můj otec a vlastně velká část mojí rodiny se o politiku zajímáme, já ji navíc studuji. Denní události k tomu i vybízejí... Ne všichni v mojí rodině jsou zatvrdělými zastánci oddělení, můj strýc například záměrně volil stranu španělských radikálů, protože si myslí, že když bude více radikálů v Madridu, tím více jich bude v Katalánsku... Je ale jediný v mé rodině.*³⁷

Okolí přátel se zdá být mnohem důležitější v působení na utváření názorů dotazovaných jedinců, a jak se vyjádřil i Carles: *To, že jsem začal přemýšlet tímto směrem, na to mě přivedli kamarádi. Ne tak, že bych převzal jejich názory, ale tím, že jsme o tom mohli diskutovat, jsem se i já začal o to více se zajímat... Myslím, že je to hodně dané vašim okolím, když jste obklopeni samými Katalánci, ani to jinak nejde.*³⁸

Osobní vyjádření a postoj

*I'm not against Spain, but not everybody has this attitude*³⁹

*We don't fight, we are calm, peaceful but supportive*⁴⁰

Možnost podpory a vyjádření vlastního postoje vůči aktuální situaci je jak pro vzorek dotazovaných, tak i pro ostatní Katalánce velmi podstatná. Svou účastí v organizacích podporující samostatnost Katalánska nebo různých zájmových či kulturních skupinách dávají najevo respekt ke své kultuře a tradicím, které jsou klíčové v chápání jejich existence a zároveň i přání rozhodovat o svém vlastním osudu, ve svém vlastním státě. Všichni dotazovaní slaví důležité katalánské svátky, jako důkaz jejich ztotožnění se s katalánskou identitou a všichni se

³⁶ Jordi T., 28 let

³⁷ Alba, 25 let

³⁸ Carles, 27 let

³⁹ Nejsem proti Španělsku, ale ne každý má stejný postoj. (Alba)

⁴⁰ Nebojujeme, jsme klidní a pokojní, ale podporujeme se. (Jordi T.)

zúčastnili velké demonstrace v roce 2012. Většina je zároveň i členem nějaké zájmové či kulturní organizace a jeden respondent je sám aktivním členem organizace podporující nezávislost.

Z pohledu respondentů existuje v Katalánsku mnoho asociací a spolků převážně kulturního charakteru, které fungují na bázi dobrovolnosti a neziskovosti. Alba je od útlého věku členkou místní skautské skupiny *Pinya de Rosa* a říká: *Skaut šel vždycky katalánským směrem – mluví se v něm katalánsky, účastníme se a mnohdy i organizujeme různé akce v době svátků, máme katalánskou vlajku ve znaku, ale nejsme skupinou založenou pro účely budování separatistických tendencí... Není to politická organizace, nechceme dětem vnucovat nějaký názor ani s nimi manipulovat, je to spíše přirozený proces.*⁴¹ Členem jiné kulturní organizace – taneční skupiny *Esbart Joaquim Ruyra* – je Carles. Jedná se o taneční soubor s padesátiletou historií, který se snaží udržet katalánskou tradici pomocí tance i kostýmu v kontextu moderní doby.

V souvislosti s aktuální atmosférou lze především v posledních letech pozorovat rozvoj organizací, jejichž cílem je podpora nezávislosti. Takovou organizací je například *Assemblea Nacional Catalana* (ANC; Katalánské národní shromáždění) jehož členem je i Jordi B. *Nejedná se vůbec o politické uskupení... Mnoho měst a vesnic má své vlastní shromáždění, ale z mého rodného městečka jsem jediným účastníkem ANC, a ještě patřím mezi ty mladší.* ANC byla hlavním organizátorem demonstrace v září 2012 a snaží se spojit lidi napříč ideologiemi i sociálními vrstvami, které mají společný cíl – nezávislost Katalánska a jak říká i prezidentka shromáždění Carme Forcadell Lluís: „pokud se nám podaří dosáhnout našeho cíle, organizace bude rozpuštěna“.

Respondenti se již v předchozí části vyjádřili, že internet je pro ně velmi důležitým zdrojem informací. Internet umožňuje snazší spojení lidí se stejnými zájmy – je to nástroj, který spojuje. Ve společnosti, jako je ta katalánská, vyznačující se výraznou občanskou angažovaností, se tudíž stal ideálním prostředkem jak zviditelnit jazyk, kulturu i informace.

Lehce odlišný postoj zaujímá Jordi T., který přestože podporuje nezávislost a účastnil se demonstrace v září 2012 i 2010, není členem žádného kulturního či jiného spolku, ani se neúčastní dalších organizovaných akcí. *Myslím, že teď je to už věc především politiků.*⁴² Eva Piquer ve svém článku popisuje i další možný způsob postoje k dané situaci: *Moje známá emigrovala po skončení občanské války do Chile, kde se na 20 let stala španělština jejím ja-*

---

⁴¹ Alba, 25 let

⁴² Jordi T. 28 let

zykem. Když se vrátila zpět do Katalánska a viděla rozsáhlou perzekuci katalánštiny, přestala číst, psát a mluvit španělsky i přesto, že tento jazyk milovala.⁴³

Budoucnost a očekávání

*No more words more action*⁴⁴

Pocity ohledně katalánské budoucnosti mají respondenti velmi smíšené, jsou optimisté, ale zároveň si uvědomují váhu takového rozhodnutí a veškeré okolnosti s tím spojené. Vzhledem k tomu, že proces na cestě k nezávislosti je v plném proudu a po úspěšné demonstraci 2012 i volbách, jsou nejen dotazovaní ale i většinová katalánská společnost v očekávání a veškeré naděje upínají k referendu, které by se mělo uskutečnit na podzim roku 2014. Největší problém, i přesto, že se většina společnosti vyjádřila ve prospěch konání referenda, je stále španělská vláda.

Jsem z toho už unavený a myslím, že to není jenom můj pocit... Chci, aby se věci daly do pohybu a přestože není nic jisté, stále doufám, že referendum bude. Takto se o celé situaci vyjádřil Jordi B., vystihující atmosféru panující v Katalánsku. Téma referendum 2014 je diskutované ze všech stran a stává se původcem mnoha protichůdných názorů. Většinově má své příznivce (převážně mezi Katalánci), ale jsou i tací, kteří mají jisté obavy a zdůrazňují především negativa, která případné odtržení přinese. Přestože katalánský parlament většinově odsouhlasil (poměrem hlasů poslanců 87 pro a 43 proti) podání žádosti ústřednímu parlamentu v Madridu, aby regionu povolil plebiscit zorganizovat, vše nasvědčuje tomu, že vedoucí španělské strany referendum neschválí, jelikož dlouhodobě záměry katalánských separatistů odsuzují. Katalánský parlament argumentuje proti konání referenda tím, že na rozdíl od neoficiálních průzkumů a názorů, budou výsledky referenda nezpochybnitelné. Jasně stanoveny byly již i dvě otázky, které by se měly v referendu zodpovídat: *Chcete, aby se Katalánsko stalo státem?* a *Přejete si, aby byl tento stát nezávislý?*⁴⁵

Španělská vláda se proti tomu odvolává na ústavu, která předpokládá nerozlučný jednotný španělský stát, a referenda dotýkající se osudu země se mohou konat pouze na celostátní úrovni. Referendum na regionální úrovni je tedy podle ústavy ilegální.⁴⁶ Naděje

⁴³ CASTRO, L. What's up with Catalonia?: The causes which impel them to the separation. s. 163

⁴⁴ Více akce, méně slov. (Jordi B.)

⁴⁵ *Referendum o nezávislosti podpořil i katalánský parlament.* Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/258576-referendum-o-nezavislosti-podporil-i-katalansky-parlament/>

⁴⁶ CASTRO, L. What's up with Catalonia?: The causes which impel them to the separation. s. 17

vkládáné do referenda ještě více podtrhuje fakt, že rok 2014 je třistaletým výročím ztráty nezávislosti, proto má pro Katalánce konání referenda i symbolický význam.

K diskusi o referendu se přidali i přední představitelé Evropské unie – Herman Van Rompuy, stálý předseda Evropské rady a José Manuel Barroso, předseda Evropské komise s upozorněním, že pokud by Katalánci vyhlásili nezávislost, automaticky by byli vyřazeni z Evropské unie, jelikož by již nebylo součástí státu, na který se dohody EU vztahují. Pokud by se Katalánsko chtělo stát členem EU, muselo by řádně podstoupit celý proces přijetí od začátku včetně schválení všemi členskými zeměmi – i Španělska. V historii trvání Evropské unie neexistuje precedens, na nějž by se v otázce, jak postupovat v takové situaci dalo odvolat, ale je jisté, že bude v zájmu nejen EU a ECB, ale i ostatních evropských institucí tento proces vnitřního rozšíření vyřešit co nejrychleji s ohledem na redukci nejistot a nákladů spjatých s vytvořením nového státu. Objevují se i komentáře poukazující na případ Německa, kdy po jeho sjednocení došlo i k přirozenému připojení jeho bývalé východní části do EU.⁴⁷

Respondenti se o svém očekávání vyjádřili jednotně, celkové pocity vystihují tato slova: *především z nás spadne ta tíha a nejistota... Bude tu uvolněnější atmosféra.*⁴⁸

Mnozí poukazují i na ekonomickou situaci: *s penězi, kterými momentálně dotujeme zbytek Španělska a zvyšujeme naši zadluženost, budeme moci nakládat podle svého a mnohem efektivněji tam, kde je to potřeba jako např. ve školství, zdravotnictví či infrastruktuře.*⁴⁹ Přestože Katalánsko má jisté kompetence co se týče vzdělání a zdravotnictví, Pol dodává: *Rádi bychom také řídili své struktury jako železnice a letiště. Chceme neomezenou působnost ve finanční oblasti, ve věcech imigrace. Chceme mít vlastní hlas v Evropské unii nebo v OSN. Zkrátka a dobře moci rozhodovat ve všech aspektech, které se týkají naší země.*⁵⁰

Své naděje vkládají i do politiky: *Ze všeho nejdřív budeme moci spravovat vlastní vládu, budeme zodpovědní sami sobě a nebudeme muset čekat na to, jak rozhodne Madrid... I v Katalánsku je politická korupce, proto na politiky úplně nespolehám, ale pokud budeme mít vlastní vládu, bude se moci o mnohých věcech rozhodovat efektivněji.*⁵¹

Závěr

Každý preferuje jiný důvod a má jiné argumenty opravňující katalánské separatistické tendence. Nejen výsledky provedeného terénního výzkumu, ale i názory odborníků nasvědčují

⁴⁷ CASTRO, L. What's up with Catalonia?: The causes which impel them to the separation. s. 60–65

⁴⁸ Esteve, 28 let

⁴⁹ Alba, 25 let

⁵⁰ HRDLIČKOVÁ, R., ZENKNER, P. *O Katalánsku s Katalánem*. [online] Euroskop, 7. 11. 2012. Dostupné z: <<https://www.euroskop.cz/8801/21515/clanek/o-katalansku-s-katalancem>>.

⁵¹ Jordi T., 28 let

tomu, že se jedná o střet mnoha faktorů. Obecně lze říci, že se jedná o kombinaci ekonomické, politické, lingvistické a kulturní roviny, jež jsou hluboce svázány s historickými událostmi.

Kultura reprezentuje základní hodnoty katalánské společnosti, je esenciálním prvkem, na jehož principu Katalánci odvozují svou národní a etnickou identitu. Katalánci jsou hrdým národem, stojí si za svými tradicemi a jazykem, jak dokázali napříč historií a nepřízní režimů, snaží se je za každou cenu bránit. Proto ve chvíli, kdy politická sféra začala utlačovat tu kulturní a situace již nebyla dále únosná, začali Katalánci intenzivněji propagovat separatistické aspirace a návrat statusu quo. Vypjatou situaci ještě více posiluje přítomnost ekonomické krize, na kterou se v poslední době odvolává stále více lidí, respondenti ji nepopírají, ale osobnější a důležitější jsou pro ně kulturní aspekty, možnost vymezit se a mít právo rozhodovat.

Katalánci věří, že nyní, v době 21. století, dosahují podmínek, které politicky, ekonomicky, kulturně a sociálně umožňují reálné dosažení samostatného státu a rozhodli se jít spíše demokratickou cestou než tou nacionalistickou. Pokud by se tak stalo, bylo by státem, který je vyústěním demokratického procesu, iniciovaným vůlí občanů, státem, který si lidé vysloužili. Na základě výpovědí respondentů, spadající do intervalu mladá až střední generace, kteří otevřeně mluvili i o situaci v jejich rodinách, nelze jednoznačně říci, že se názory jejich rodičů či prarodičů zásadně liší. Je možné pozorovat rozdíly v preferencích jednotlivých důvodů s každým jedincem a v intenzitě s jakou osobně vyjadřují separatistické tendence. V několika případech byla zaznamenána změna postoje rodičů respondentů vůči nezávislosti, kdy v důsledku napjaté situace posledních let, přešli z neutrálního postoje k takovému, který je jasně nakloněn osamostatnění Katalánska.

Budoucnost Katalánska je však stále nejistá, ačkoliv boj, který se odehrává mezi Španělskem chránícím práva státu a intenzivní expresí demokratické vůle Katalánska by mohl znát výsledky na podzim roku 2014. Konečné slovo, i přes dosavadní snahy ze strany Katalánska, bude mít španělská vláda, která doposud nebyla katalánské nezávislosti nakloněna. O důvodech lze opět jen spekulovat, oficiální stanovisko se odvolává na ústavu, podle které je regionální referendum protiústavní, jiné zdroje se přiklánějí spíše k teritoriálním a ekonomickým důvodům, které by velmi výrazně zasáhly ekonomickou stabilitu Španělska, která již teď je narušena. Zcela definitivní není ani postoj Evropské unie, která se k situaci již vyjádřila, ale konečná stanoviska padnou až s výsledky referenda, pokud se bude konat.

Seznam použitých zdrojů

- CASTRO, L. What's up with Catalonia?: The causes which impel them to the separation. Catalonia Press, 2013. 224 s. ISBN 978-1-61150-032-5.
- CATALUNYA 2011. *Catalunya, Nou Estat d'Europa (II): Důsledky demonstrace z 11. září 2012* [online]. CATALUNYA 2011, 2012-09-30, [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: <<http://catalunya2011.blogspot.cz/2012/09/catalunya-nou-estat-deuropa-ii-dusledky.html>>.
- DUNLOP, F. *Španělsko*. Brno: Computer Press, 2010. Velký průvodce National Geographic, 399 s. ISBN 978-80-251-2299-0.
- ERLANGER, S., VALENDINOVÁ, K. (překlad). *Bohatší regiony chtějí překreslit mapu* [online]. Presseurop, 8-10-2012, [cit. 2014-03-18]. Dostupné z: <<http://www.presseurop.eu/cs/content/article/2833211-bohatsi-regiony-chteji-prekreslit-mapu>>.
- GENERALITAT DE CATALUNYA. *Culture and language* [online]. Generalitat de Catalunya, [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <<http://www.gencat.cat/catalunya/eng/coneixer-cultura.htm>>.
- GENERALITAT DE CATALUNYA, Department de la Vicepresidència, Secretarie de Política Lingüística. *Catalan, language of Europe*. 32 s. Dostupné z: <http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/Publicacions/Catala%20llengua%20Europa/Arxius/cat_europa_angles_07.pdf>.
- HRDLIČKOVÁ, R., ZENKNER, P. *O Katalánsku s Kataláncem* [online]. Euroskop, 7. 11. 2012, [cit. 2014-03-08]. Dostupné z: <<https://www.euroskop.cz/8801/21515/clanek/o-katalansku-s-katalancem>>.
- KHALITOV, B. N. *Language as a Resource for Internal and International Activity of "Nations without States": The case of Catalan*, The International Journal of Diversity in Organisations, Communities and Nations, 2008, vol. 8, no 2 page 269–275.
- KOUŘIL, J., PAVLOVÁ, E. Katalánské regionální volby 2010. *Acta Politologica* 3, 2, rok 2011, s. 178–200. ISSN 1803-8220.
- LEPIČ, M. *Geografické a socioekonomické aspekty separatismu ve Španělsku: Případová studie Katalánsko a Baskicko*, Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, 2012. 141 s.
- OUHELOVÁ, A. *Problematika národnostních menšin ve Španělsku ve 20. a 21. století*, Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta mezinárodních vztahů, 2008. 86 s.

SKRIBKOVÁ, V. *Kořeny katalanismu a katalánského nacionalismu a jeho současná situace.*

Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, Katedra společenských věd, 2009. 99 s. Vedoucí diplomové práce Mgr. Antonín Staněk, Ph.D.

SOBREQUÉS, J. *History of Catalonia.* 2. vyd. Barcelona: EDITORIAL BASE, 2012. 166 s. ISBN 978-84-85031-86-3.